

**การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย**
**Social Learning Management According to Brahnavihāra 4
for the Upper Elementary School Students**

ปิยวรรณ ศิริพันธ์¹ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ² สมชัย ศรีนอก³
Piyawan Siriphan, Niwes Wongsuwan, Somchai Srinok

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ ให้มีมาตรฐาน 80/80 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจและเสนอแนะข้อมูล การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1. ผลการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1) 87.78 / (E2) 88.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ 80/80 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนการใช้ เท่ากับ 21 หลังการใช้เท่ากับ 35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $p < 0.05$ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 88.17 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ 3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพอใจมาก โดยเรียงลำดับ

Received: 2022-09-11 Revised: 2022-10-14 Accepted: 2022-10-19

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: oum.umi13@gmail.com

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลำดับที่ 2 คือ ด้านเนื้อหา ลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ลำดับที่ 4 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และลำดับที่ 5 คือ ด้านการวัดผลประเมินผล โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) รวมทุกด้าน 4.49 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวมทุกด้าน เท่ากับ 0.14

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการเรียนรู้; สังคมศึกษา; พรหมวิหาร 4

Abstract

The thesis entitled consisted of two objectives. The study aimed 1) To study the social learning management according to Brahma Vihāra 4 for the upper elementary school students. According to the efficiency criteria, there is a standard 80/80. 2) To study the comparative result of social learning management according to Brahma Vihāra 4 for the upper elementary school students before and after applying the learning approach following social learning management according to Brahma Vihāra 4 for the upper elementary school students. 3) To study satisfaction and make recommendations of social learning management according to Brahma Vihāra 4 for the upper elementary school students. The results showed that the research 1. The results of social learning management according to Brahma Vihāra 4 for the upper elementary school students of Bankhok School, Sakaew province found to be efficient according to the standard criteria of 87.78 (E1) and 88.17 (E2); thus, higher than the normal criteria of 80/80. 2. From the results of the comparison of the learning achievements, it was found that after using the learning activities on Brahma Vihāra 4 for the upper elementary school students of Bankhok School, Sakaew, had a higher score than before using the learning activities. The results showed that before using the learning activities had an average ($\bar{X}$) equal to 21 while after using had an average equal to 35, with a statistically significant difference at 0.05 level. The average percentage after using learning activities was 88.14; thus, higher than the expected criteria. 3. The results of the students' satisfaction towards the social learning management according to Brahma Vihāra 4 for the upper elementary school students of Bankhok School, Sakaew province found to be in a criteria that, overall, students were very satisfied in all aspects, in descending order as follows: The first was the learning objectives; the second was the content; the third was the arrangement of the learning activities; the forth was the learning

activities; and the fifth was the evaluation and assessment. The study showed the average ($\bar{X}$) of all aspects was at 4.49 with a standard deviation (S.D.) equal to 0.14.

Keywords: Learning Management; Social Learning; BrahmaVihāra 4

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยนั้นมีการนับถือพระพุทธศาสนาเป็นเวลายาวนานโดยเป็นสถาบันหลักและเอกลักษณ์ของชนชาติไทย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมาเป็นเวลาอันช้านาน ซึ่งหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้น มุ่งส่งเสริมให้มีการคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แต่พบว่าในปัจจุบันนี้ สภาพสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก ประชาชนในอดีตมีชีวิตอยู่กับครอบครัว มีพุทธศาสนา มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นรากฐานของทัศนคติ และค่านิยมในการดำรงชีวิต ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่การเพิ่มของประชากรประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่สูงขึ้น รวมทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชน ทำให้ประชาชนหันมานิยมความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้น และละเลยด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยขาดความตระหนักว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมากในการกำหนดความสงบสุขของสังคม เนื่องจากหากคนในสังคมมีความบกพร่องทางด้านจิตใจ ขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้ว แม้สังคมนั้นจะมีความมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจ ก็ย่อมจะหาความสุขและเกิดการพัฒนาไปได้ยากในกลุ่มของเด็กและเยาวชนผู้เป็นบุคลากรในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตนั้น ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความซาบซึ้งพินิจที่จะนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิต พบว่าเยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ดิตยาเสพติด และก่อการทะเลาะวิวาทกัน

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ประเทศใดสามารถจัดระบบการศึกษาให้ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและถูกต้อง ประเทศนั้นย่อมประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง หรือด้านสังคมวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศจะต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญ ซึ่งกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคือ การจัดการศึกษา ดังนั้นในต่างประเทศจึงพยายามจัดการศึกษาในประเทศของตนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยการจัดการการศึกษานอกจากจะมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้แล้ว จะต้องมุ่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติดีอีกด้วย ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชที่ตรัสไว้ว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่งทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์ และ ให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองนำความเก่งให้เป็นไปในทางที่ถูกที่อำนวยผลประโยชน์อันพึงประสงค์” ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันต่างพยายามที่จะฝึกฝนอบรมจิตใจของเยาวชนให้รู้ผิดชอบชั่วดีมากขึ้น โดยหลายฝ่ายหวังว่า การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน

จะเป็นเหมือนสายป่านที่คอยเหนี่ยวรั้ง และจุดดิ่งให้เด็กได้มีสภาพจิตใจที่เข้าถึงคุณงามความดีของชีวิต โดยทั่วไปเมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาที่ครอบคลุมไปทั่วประเทศ มีการจัดการศึกษาในทุกท้องที่ และเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาลจะต้องดำเนินการให้กับประชาชนทุกคนก็คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา ฉะนั้นจึงถือได้ว่าการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางกายภาพและชีวภาพเป็นอย่างยิ่ง และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะของผู้เข้ารับการศึกษาในแต่ละระดับแล้ว จะเห็นว่าการวางรากฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม สถาบันพระพุทธศาสนายังคงมีความสำคัญยิ่ง จึงควรเน้นให้มากในระดับประถมศึกษาที่สืบเนื่องการขัดเกลาทางสังคมและพัฒนาจิตใจที่มีวัดเป็นศูนย์รวมจากอดีตถึงปัจจุบัน

วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต อิทธิพลของพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งรวบรวมงานศิลปะวิทยาการและความรู้มากมายหลายสาขา ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมที่มีค่า เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ จิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งงานศิลปกรรมต่างๆ เหล่านี้ นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า และเสมือนเป็นเอกลักษณ์ ของความเป็นชาติไทย ปัจจุบันวัดมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานที่สำคัญ เพราะภายในวัดประกอบไปด้วยศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมและความเจริญของชาติ อันเป็นแหล่งรวมที่สามารถศึกษาย้อนกลับได้ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชน และการตั้งถิ่นฐานของชุมชน โดยมีพระสงฆ์สาวกเป็นผู้นำ ที่จักปลูกฝังศีลธรรมจรรยาแก่เด็กๆ และเยาวชน ดังคำกล่าวขานที่ว่าปลูกฝังคุณความดีใดๆ “ต้องเริ่มที่พ่อแม่ แก่ที่ครูอาจารย์ และไหว้วานที่พระสงฆ์”

การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนที่เป็นสาวกของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เปี่ยมด้วยพรหมธรรมด้วยพุทธคุณอย่างหาที่สุคติได้ คือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาคุณ ถือเป็นภารกิจสำคัญที่พุทธบริษัทจะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นการปฏิบัติและสร้างความศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป ทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนในฐานะชาวพุทธอีกด้วย เมื่อเกิด ความเลื่อมใสศรัทธาในพระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็มีวิธีแสดงออกหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นชาวพุทธ โดยเฉพาะตั้งแต่สมัยพุทธกาล กุลบุตรชาวพุทธจะต้องหาโอกาสบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยความตั้งมั่นของพระศาสนาจะเกิดประโยชน์แก่คณะสงฆ์และมหาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

“วัด” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา “บ้าน” หรือชุมชนไทย เมื่อครั้งในอดีตมี “วัด” เป็นศูนย์รวมจิตใจในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาการศึกษา หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์แก่ชุมชน “บ้าน” หรือชุมชนจะร่วมกับ “วัด” โดยการสนับสนุนที่สำคัญจาก “โรงเรียนหรือราชการ” ร่วมกันดำเนินการในลักษณะ 3 ประสาน “บ้าน วัด โรงเรียน” หรือเรียกโดยย่อว่า “บวร” ซึ่งในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงตระหนักและเห็นความสำคัญในบทบาทของ “บ้าน วัด โรงเรียน” ในลักษณะดังกล่าวนี้ จึงมีแนวพระราชดำริที่จะให้ดำเนินการจัดตั้งวัดขึ้นคู่กับชุมชน เพื่อเป็นพุทธสถานในการประกอบกิจการของสงฆ์ในการสืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสร้างคุณธรรมให้แก่เยาวชน ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งจากบ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า “บวร” เข้าไปมีส่วนร่วมเชื่อมโยงในการสร้างคุณธรรม รวมทั้งสื่อมวลชนและบุคคลในสังคมที่อยู่รอบตัวนักเรียน ต้องมีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสริมสร้างคุณธรรม

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งประกอบด้วย 1) เมตตา คือ ความรักใคร่ ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข 2) กรุณา คือความสงสารคิดจะช่วยเหลือพาพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีประสบความสำเร็จต่างๆ และ 4) อุเบกขา คือการวางเฉย หรือทำตัวเป็นกลาง ไม่เข้าเต็มในความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของผู้อื่น โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จึงมีความสำคัญ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งผลในการพัฒนา นักเรียนให้บรรลุตามเจตนารมณ์ การจัดการเรียนรู้ตามหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นเสมือนพรหมหรือธรรมเครื่องเป็นอยู่ของพรหมหรือผู้ใหญ่ที่เสมือนร่มโพธิ์ร่มไทร ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนและพัฒนากิจการวิชาการทางสังคมศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการสอน การจัดการเรียนรู้ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ และข้อมูลในการเสนอแนะการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ ให้มีมาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและเสนอแนะข้อมูล การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ ให้มีมาตรฐาน 80/80 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและเสนอแนะข้อมูลการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายเป็น การวิจัยแบบทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) โดยใช้แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (One-Group Pre-test & Post-test Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 1/2565 มีจำนวนทั้งหมด 2 ห้อง จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษาที่ 1/2565 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 15 คน รวมทั้งหมด 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับฉลาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ชุดแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระ การเรียนรู้ของหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษาที่ 1/2565 2) ศึกษาเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และลักษณะการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านต่างๆ 3) ขั้นตอนในการทำชุดการเรียนรู้ ดังนี้ ก) กำหนดขอบเขตเนื้อหา ข) เลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ค) จัดองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ ง) กำหนดรูปแบบรูปเล่ม จ) จัดทำต้นฉบับ 4) ตรวจสอบคุณภาพชุดแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ก) นำชุดแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่สร้างขึ้นเสนอต่อ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ข) นำชุดแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ปรับปรุงแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหา 5) ทำการตรวจสอบ และวิเคราะห์คุณภาพของชุดแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ปรับปรุง และแก้ไขให้ถูกต้องตามคำแนะนำ 6) สร้างชุดแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยเน้นให้ตรงกับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ เวลาที่กำหนด และกิจกรรมการเรียนการสอน 7) จัดพิมพ์เล่มสำเร็จรูปและนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนสร้าง ดังนี้ 1) ศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 1/2565 2) ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบทดสอบการเขียนข้อสอบจากหนังสือเทคนิค การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) วิเคราะห์เนื้อหาและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สังคมศึกษาที่คาดหวังจากคำอธิบายรายวิชาของวิชาหน้าที่พลเมือง และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดว่าจะได้รับ 4) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก เป็นจำนวน 40 ข้อ 5) ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ก) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และปรับปรุง นำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ข) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ปรับปรุงแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ และนำคะแนนที่ได้มาหาค่า IOC ความถูกต้อง ความเที่ยงตรง ในด้านเนื้อหา 6) วิเคราะห์คุณภาพและประสิทธิภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ปรับปรุงและแก้ไข 7) นำไปใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้ชุดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด หลักการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากหนังสือและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นโครงสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามที่เนื้อหากำหนดมาให้ 3) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนตามโครงสร้างและความหมายที่ได้กำหนดเป็นแบบไว้ 4) ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจ ก) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุง นำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ข) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ และนำคะแนนที่ได้มาหาค่า IOC 5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4. ลักษณะของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพและใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยมีลักษณะเครื่องมือ ดังนี้ 1.ชุดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ชุด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง “เมตตา” ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง “กรุณา” ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง “มุทิตา” ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง “อุเบกขา” การรู้จักวางเฉย 3.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 มีลักษณะเป็นข้อสอบ ปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก มีทั้งหมด 40 ข้อ 2.แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มี

ต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “พรหมวิหาร 4” แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คำถามแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น เช่น เพศ อายุ เป็นต้น ตอนที่ 2 คำถามแบบสอบถามความพึงพอใจการประเมินคุณภาพ โดยแบ่งเกณฑ์เป็น 5 ระดับความพึงพอใจ โดยใช้เกณฑ์การประเมินสื่อการสอนของกรมวิชาการ ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นอื่นๆ

5.การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ลักษณะ และจะมีการตรวจสอบคุณภาพแต่ละเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “พรหมวิหาร 4” มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) การทดลองแบบเดี่ยว 1 : 1 โดยการนำชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญและได้ปรับปรุงแก้ไข มาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 1/2565 ที่ไม่ใช่นักเรียนกลุ่มที่จะทำการวิจัย โดยคัดนักเรียนที่มีผลการเรียน ระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยพิจารณาผลการเรียนจากภาคเรียนที่แล้วเป็นเกณฑ์ รวม 3 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตอย่างใกล้ชิด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการทดลอง มาวิเคราะห์ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ด้านภาษา ด้านเวลา ด้านกิจกรรม แล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแนะนำ เพื่อมาแก้ไขปรับปรุง 2) การทดลองแบบกลุ่มย่อย 1 : 10 โดยการนำชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ผ่านการทดลองในการทดลองเดี่ยวที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 1/2565 ไม่ใช่นักเรียนกลุ่มที่จะทำการวิจัย โดยคัดนักเรียนที่มีผลการเรียน ระดับเก่ง 3 คน ปานกลาง 4 คน และอ่อน 3 คน โดยพิจารณาผลการเรียนจากภาคเรียนที่แล้วเป็นเกณฑ์ นำหนังสือไปให้ทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมทางด้านเนื้อหา ด้านภาษา ด้านเวลา ด้านกิจกรรม แล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแนะนำ เพื่อมาแก้ไขปรับปรุง 3) การทดลองแบบกลุ่มตัวอย่าง 1 : 100 โดยการนำชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ผ่านการทดลองในการทดลองกับกลุ่มย่อย และทำการปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน โดยให้นักเรียนอ่าน ทำแบบฝึกหัด และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่เตรียมไว้ทั้งหมด 4 ชุด โดยใช้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เทียบค่า E1/E2 ที่หาได้จากชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 กับคุณภาพ E1/E2 ตามค่ามาตรฐานที่ตั้งไว้

การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนและหลังร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมด้านภาษามาปรับปรุง 2) นำแบบเสนอผู้เชี่ยวชาญประเมิน จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาการเรียนรู้ ความสอดคล้องของจุดประสงค์ และคำจำกัด

ความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ที่สอดคล้องกับคำถาม 3) นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง โดยเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป และปรับปรุงแบบทดสอบที่มีค่า IOC ที่ไม่ถึง .50 แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง 4) นำผลสอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยนำแบบทดสอบที่ตรวจแล้วมาให้คะแนน โดยข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน และข้อที่ผิดให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจสอบและรวมคะแนน แล้วนำคะแนนมาหาค่าความยาก (P) อยู่ที่ .40-.60 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ที่ .25-.49 5) จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ จำนวน 40 ข้อ 6) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ ไปใช้ในการวิจัยวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนตามโครงสร้างและประเด็นที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อคำถามแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น เช่น เพศ อายุ เป็นต้น ตอนที่ 2 ข้อคำถามจากแบบสอบถามความพึงพอใจการประเมินคุณภาพโดยแบ่งเกณฑ์เป็น 5 ระดับความพึงพอใจ โดยใช้การประเมินสื่อการสอนของลิเคิร์ต (Likert) ตอนที่ 3 แบบปลายเปิด (Open Ended Form) เป็นแบบสอบถาม เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม 2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่ ก) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ข) ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพ พิจารณาการใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ และจำนวนข้อของแบบสอบถามเหมาะสม เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป 3) เมื่อปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 1/2565 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านวัดผลประเมินผล และด้านประโยชน์จากกิจกรรมการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาเชิงทดลอง ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4

2. แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตามวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1) ๘๗.๗๘ / (E_2) 88.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ 80./80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนการใช้ เท่ากับ 21 หลังการใช้เท่ากับ 35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าตัวระดับ 0.05 และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 88.17 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพอใจมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลำดับที่ 2 คือ ด้านเนื้อหา ลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และลำดับที่ 5 คือ ด้านการวัดผลประเมินผล โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) รวมทุกด้าน 4.49 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S. D.$) รวมทุกด้าน เท่ากับ 0.14 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ที่ประกอบด้วย หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอด โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ครูผู้สอนมีบทบาทกระตุ้นให้ผู้เรียนให้เกิดแนวคิด ด้วยการตั้งคำถาม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยทราบผลการปฏิบัติงานของตน จึงทำให้เกิดความสนใจในการเรียน ผลการศึกษากลับมาอภิปรายตามลำดับสมมติฐานและตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ที่ประกอบด้วยหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม

และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 มีประสิทธิภาพ สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ ซึ่งแสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สร้างตามกระบวนการ กล่าวคือ มีการวิเคราะห์หลักสูตร กิจกรรมสาระการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของรายวิชาสังคมศึกษา ที่ประกอบไปด้วยหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นำมาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ได้ศึกษาค้นคว้านวัตกรรมการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 มีการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตลอดจนมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ ในระดับดีมาก นี่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผลการวิจัยนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาสุทธีชัย ฐิตโชโย (ถาวรศีล) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร 4 ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหาร 4 มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่นๆ หลายแห่ง ตามลักษณะของการจัดหมวดหมู่ทางหลักธรรมพรหมวิหาร 4 จึงเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากเป็นคุณธรรมอันดีงามเป็นหลักปฏิบัติที่มนุษย์พึงยึดไว้ประพฤติปฏิบัติต่อกันและกัน เพื่อความสงบสุขของผู้ปฏิบัติและสังคมโดยรวม

2. ผลเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนวิชาสังคมศึกษา ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 เท่ากับ 19.61 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนวิชาสังคมศึกษา ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เท่ากับ 27.13 และเมื่อทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาผู้เรียนให้ปฏิบัติตามหลักธรรมพรหมวิหาร 4 นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการนี้จะมีความสนใจในการแก้ปัญหาสูง เชื่อมโยงความรู้กับโลกความเป็นจริง นักเรียนเป็นผู้เลือกวิธีการค้นหาคำตอบ กำหนดแหล่งข้อมูล จากนั้นลงมือปฏิบัติและค้นคว้าด้วยตนเอง นักเรียนจะสามารถบูรณาการความรู้และทักษะในการแก้ปัญหา สรุปข้อค้นพบ และสร้างความรู้ใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความสอดคล้องกับบลูม กล่าวถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่ามีอยู่ 3 ตัวแปร คือ 1) พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive Entry Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้อื่นๆและมามีมาก่อนเรียน ได้แก่ ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิม

ของผู้เรียน ซึ่งเหมาะสมกับการเรียนรู้ใหม่ 2) ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Entry Characteristic) เป็นตัวกำหนดด้านอารมณ์ หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาที่เรียน รวมทั้งทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชา ต่อโรงเรียน และระบบการเรียน และมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง 3) คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยภาระงาน หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การให้การเสริมแรงของครู การใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ผลว่าตนเองกระทำได้ดีถูกต้องหรือไม่ และการแก้ไขข้อบกพร่องจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ นิสัย ทัศนคติ แรงจูงใจ อายุ พื้นฐานความรู้เดิม สุขภาพ ความสนใจ รวมทั้งสติปัญญา คุณลักษณะของผู้สอน เช่น คุณวุฒิ ระยะเวลาที่สอน ความสามารถ และทัศนคติของผู้สอน สุขภาพ องค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพศาล หวังพานิช กล่าวถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า สามารถวัดผลได้แบบตามความมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอน ดังนี้ 1) การวัดผลด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปแบบของการกระทำจริงเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดผลแบบนี้จึงต้องใช้ “ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)” 2) การวัดผลด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถที่เกี่ยวกับเนื้อหา อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดผลได้ โดยใช้ “ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test)” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังคมศึกษา เป็นการวัดผลด้านเนื้อหาเรื่องพลเมืองดี และการเมือง การปกครองของไทย โดยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ และการนำไปใช้

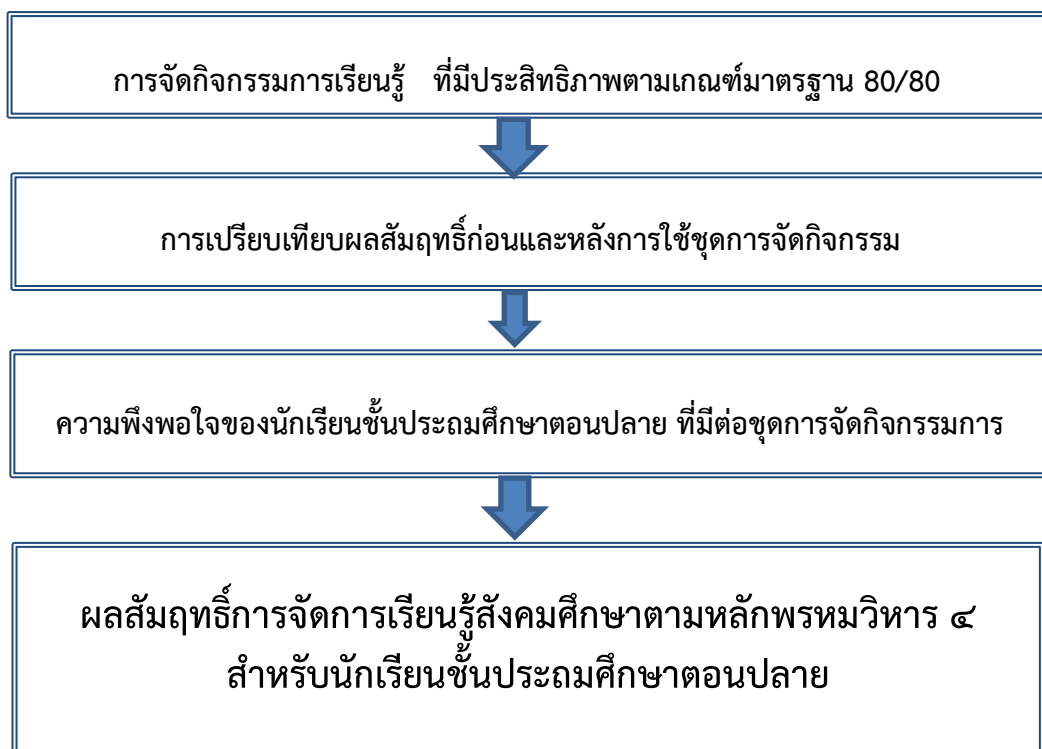
3. เสนอแนะข้อมูลผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เป็นผลความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 มีค่าความพึงพอใจเท่ากับ 4.45 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักธรรมพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาคอยให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า 2) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป 4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรม ตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีและชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อม

ที่จะวินิจฉัย และปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉย สงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับมารับผิดชอบของตน ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอด โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ครูผู้สอนมีบทบาทกระตุ้นให้ผู้เรียนให้เกิดแนวคิดด้วยการตั้งคำถาม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียน โดยทราบผลการปฏิบัติงานของตน ตลอดจนมีการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน และมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพร จารุณัฐ หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เขียนขึ้นควรมีจุดมุ่งหมายให้เด็กแต่ละช่วงวัยอ่าน และเป็นหนังสือที่มีคุณค่าในการพัฒนาจินตนาการสติปัญญา จิตใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ให้ความหมายของการใช้สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง การจัดสื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อการเรียนการสอน โดยมีระบบการจัดหาและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีการบริการและส่งเสริมการใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบ และผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ เมริกา ตรรกาทนาการ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา 2) ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอุทัยวิทย จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ 2) แบบวัดทักษะการคิดสร้างสรรค์ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และสถิติทดสอบค่า (t-Test) ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ การคิดสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นอยู่ในรูปแบบของแผนการจัดการเรียนการสอน จำนวน 12 แผน แต่ละแผนประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 6 ด้าน คือ 1) วัตถุประสงค์ 2) แนวคิดหลัก 3) ทักษะการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนรู้และการให้ผลป้อนกลับ 5) สื่อการเรียนรู้ 6) การวัดประเมินผล มีขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอนคือ ขั้นนำ ขั้นจัดกิจกรรม และขั้นสรุป ผลการศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์มีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมทักษะคิดสร้างสรรค์ในระดับดี

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโคก ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัด

สระแก้ว โดยใช้วิธีการสอนแบบใช้ปัญหาครั้งนี้ ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อการเรียนเรื่องพรหมวิหาร ๔ รวมถึงสถานสภาพส่วนบุคคลและข้อเสนอแนะ ซึ่งนำไปสู่แนวทางพัฒนาต่อยอดงานวิจัย เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไป เพื่อให้ นักเรียนได้ปลูกฝังธรรมไว้ในใจ และนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน แสดงเป็น Mind Mapping ดังนี้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.1. ควรนำสื่อที่หลากหลายในการจัดกิจกรรม น่าสนใจ และน่าสนใจ
- 1.2. ควรนำเอารูปแบบและกระบวนการศึกษาในครั้งนี้ ไปทำการศึกษากับเนื้อหาวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ
- 1.3. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 กับรูปแบบการสอนอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรมีการต่อยอดในการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ให้ลึกซึ้ง เพื่อพัฒนางานด้านวิจัยและวิชาการอื่นๆ ขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *วัดจะมีส่วนรับภาระและจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้อย่างไร สกศ.* กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). *พระไตรปิฎกศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รายวัน.
- พระชัยสุภะดี นริสโร (ไตรรัตน์). (2559). *การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคะนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- มันเกียติ โกศลนริตติวงศ์. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคในการให้คำปรึกษาพุทธธรรม.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ร้อยเอกเกรียงไกร จันทะแจ่ม. (2559). *การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ในโรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สีปพนนท์ เกตุทัต และคณะ. (2540). *ความฝันของแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 3.* กรุงเทพฯ: ตะวันออก.
- สมพร จารุณัฐ. (2540). *คู่มือการเขียนบันทึกคดีและสารคดีสำหรับเด็กหนังสือชุดความรู้ภาษาไทย ลำดับที่ 4 กรมวิชาการ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว